

Zdravé pracoviště SI POSVÍTÍ NA FYZICKOU ZÁTĚŽ

Průvodce kampaní

#EUhealthyworkplaces

www.healthy-workplaces.eu

Evropská agentura pro
bezpečnost a ochranu
zdraví při práci

Zdravé pracoviště

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie.

Bezplatná telefonní linka (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu (<https://europa.eu>).

Rukopis dokončen v listopadu 2019

Ani Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ani žádná jiná osoba jednající jménem agentury není odpovědná za případné využití těchto informací.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2020

Print: ISBN 978-92-9479-228-0, doi:10.2802/763366, TE-01-20-122-CS-C

PDF: ISBN 978-92-9479-170-2, doi:10.2802/113904, TE-01-20-122-CS-N

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, 2020

Reprodukce povolena s uvedením zdroje.

O povolení použití nebo reprodukce fotografií nebo jiného materiálu, na který se nevztahují autorská práva agentury EU-OSHA, je třeba žádat přímo držitele autorských práv.

Fotografie použité v této publikaci zobrazují řadu pracovních aktivit.

Nemusí vždy ukazovat příklady správné praxe nebo být v souladu s požadavky právních předpisů.

Chcete-li získat přístup na internetové stránky a odkazy jedním kliknutím, podívejte se na on-line verzi tohoto průvodce na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications>

Obsah

1. Úvod	3
1.1. O co se jedná?.....	4
1.2. Co to jsou muskuloskeletální poruchy související s prací?	5
1.3. Proč má prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací nejvyšší prioritu?	9
2. Prevence a řízení muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací	11
2.1. Spolupráce v oblasti prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací ...	11
2.2. Právní předpisy o muskuloskeletálních poruchách souvisejících s prací	12
2.3. Řešení muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací	13
2.4. Včasné opatření a návrat do zaměstnání.....	17
2.5. Některé skupiny obzvláště ohrožených pracovníků.....	19
2.6. Podpora dobrého muskuloskeletálního zdraví v raném věku	21
3. Kampan Zdravé pracoviště na období 2020–2022	23
3.1. O kampani	23
3.2. Kdo se může kampaně zúčastnit?.....	24
3.3. Jak se zapojit	25
3.4. Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště	26
3.5. Naše síť partnerů	27
3.6. Další informace a zdroje	28
Odkazy a poznámky	29

Agentura EU-OSHA uskutečnila tříletý souhrnný projekt v oblasti BOZP týkající se muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací¹. Cílem bylo prozkoumat otázky spojené s muskuloskeletálními poruchami souvisejícími s prací a týkající se politiky, zlepšit chápání tohoto tématu a určit účinné způsoby, jak muskuloskeletálním poruchám souvisejícím s prací předcházet. Projekt se rovněž zaměřil

na opatření na pracovišti na podporu prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací a zvládání chronických muskuloskeletálních poruch, včetně podpory návratu pracovníků do práce a jejich rehabilitace. Souhrnný projekt v oblasti BOZP se zaměřuje na potřeby tvůrců politik a výzkumných pracovníků a doplňuje tuto kampaň.

1. Úvod

Řádné řízení rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti přináší prospěch každému: pracovníkům, podnikům i společnosti. Závisí na důsledné kultuře prevence rizik, což znamená, že zaměstnavatelé a vedoucí pracovníci jsou odhodláni předcházet rizikům a podporovat účast pracovníků. Aktivní, sdílené řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) zajišťuje větší konkurenceschopnost všech podniků – například tím, že snižuje počet absencí z důvodu nemoci, zvyšuje produktivitu a zlepšuje udržitelnost práce.

Tato brožura je úvodním průvodcem kampaní Zdravé pracoviště na období 2020–2022 s názvem Zdravé pracoviště si posvítí na fyzickou zátěž, kterou pořádá Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA). Cílem této kampaně je zvýšit informovanost o muskuloskeletálních poruchách souvisejících s prací a důležitosti jejich prevence. Cílem je přesvědčit zaměstnavatele, zaměstnance a další zúčastněné strany, aby spolupracovali na prevenci muskuloskeletálních poruch.

Kampaň ukazuje, jak lze rizika muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací, která není možné zcela odstranit, alespoň kontrolovat. Navíc vysvětluje, jak lze prostřednictvím včasného opatření předejít tomu, aby se muskuloskeletální poruchy související s prací, které se mohou i přesto objevit, staly chronickými. Kromě toho objasňuje, jak může dobré řízení BOZP pomoci pracovníkům, kteří chronickými muskuloskeletálními poruchami již trpí, vrátit se do práce a setrvat v ní. Kampaň rovněž zvyšuje povědomí o četných rizikových faktorech muskuloskeletálních poruch, a to fyzických, organizačních, psychosociálních, sociodemografických a individuálních, a nutnosti rozvíjet preventivní přístupy, které je všechny zohlední.

Agentura EU-OSHA již dvě kampaně týkající se muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací zrealizovala, a sice v letech 2000 a 2007, tak proč teď vést další kampaň na toto téma? Muskuloskeletální poruchy související s prací se týkají pracovníků všech věkových kategorií a ve všech typech pracovních míst, takže tato kampaň má význam pro mnoho lidí. Prevence expozice rizikovým faktorům, které přispívají k muskuloskeletálním poruchám souvisejícím s prací, je důležitá pro udržitelnost práce, zejména v souvislosti se stárnoucí pracovní silou a politickým cílem zvýšit míru zaměstnanosti u starších věkových skupin. Kromě toho jsou rozsah problematiky a doba, po kterou trvá realizace změny na pracovišti, přesvědčivým důvodem pro současné přehodnocení tohoto klíčového tématu v oblasti BOZP.

Nedávné důkazy o dopadu sedavé práce na zdraví lidí zaměřily pozornost na držení těla (zejména sezení a práce na počítači) a na nedostatek pohybové aktivity na pracovišti. K dlouhému sezení dochází v různých pracovních podmínkách, od práce na montážních linkách v průmyslových podnicích až po zaměstnání pokladní v supermarketech a práci na počítači. Tato kampaň zvýší povědomí o důležitosti prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací, které jsou spojeny s dlouhotrvajícími statickými sedavými polohami.

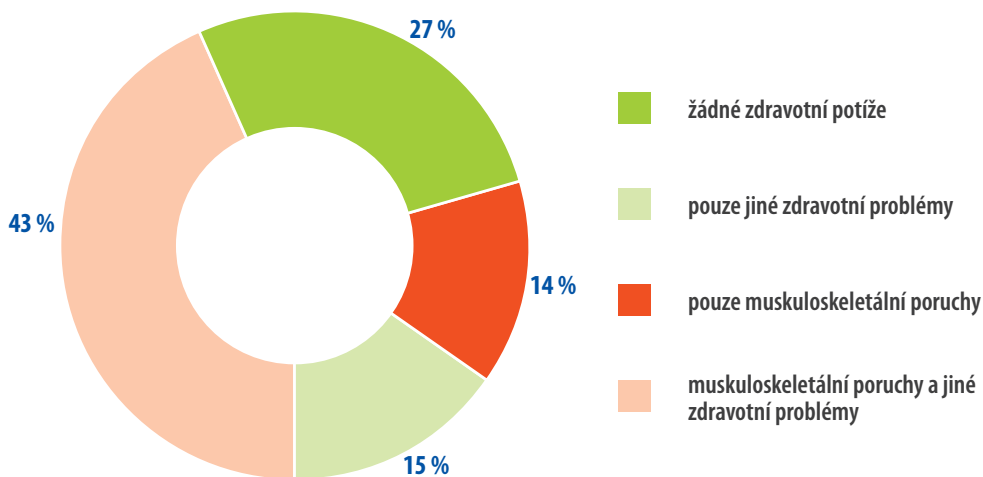
Kampaň ukazuje, jak navzdory jejich složitosti je možné řešit muskuloskeletální poruchy související s prací stejným způsobem jako jakýkoli jiný problém v oblasti BOZP. Poskytne podnikům nástroje a podporu, které potřebují k tomu, aby se muskuloskeletálními poruchami souvisejícími s prací zabývaly systematicky: praktické tipy a pokyny, audiovizuální materiály, příklady osvědčených postupů a případové studie. Všechny tyto informace a mnohem více, včetně nové databáze příslušných zdrojů, najdete na internetových stránkách kampaně (<https://healthy-workplaces.eu>).

1.1. O co se jedná?

Muskuloskeletálními poruchami souvisejícími s prací trpí v celé Evropě miliony pracovníků. Navzdory značnému úsilí jim předcházet představují muskuloskeletální poruchy související s prací i nadále nejčastější zdravotní problém související s prací v Evropě. Šetření pracovních sil provedené Eurostatem v roce 2013 ukázalo, že ze všech pracovníků, kteří uvedli, že během posledních 12 měsíců trpěli nějakým (fyzickým či duševním) zdravotním problémem, 60 % zmínilo jako svůj nejzávažnější zdravotní problém stížnost týkající se muskuloskeletální poruchy². Druhým nejčastěji uváděným zdravotním problémem (zmíněným 16 % dotázaných) byl stres, deprese nebo úzkost.

Tyto údaje vycházejí z průzkumu pracovních podmínek v Evropě (EWCS), který zjistil, že zhruba tři z pěti pracovníků v EU uvedli, že trpí muskuloskeletální poruchou (viz obrázek níže)³. Nejběžnějšími typy muskuloskeletálních poruch, které pracovníci uváděli, jsou bolest zad a bolest svalů horních končetin (43 %, resp. 41 %). Bolest svalů dolních končetin je uváděna méně často (29 % v roce 2015).

Zdravotní problémy pracovníků v EU za posledních 12 měsíců, EU-28, 2015

Zdroj: Panteia, na základě šestého průzkumu pracovních podmínek v Evropě, 2015.

Důsledky muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací jsou ohroženy obzvláště mikropodniky a malé podniky, neboť často mají méně důsledné řízení BOZP než větší podniky. Podle Evropského průzkumu podniků na téma nových a vznikajících rizik (ESENER)

agentury EU-OSHA je v mikropodnicích mnohem menší pravděpodobnost než v ostatních podnicích, že budou provádět hodnocení rizik, které je zásadní pro úspěšné řešení problémů v oblasti BOZP⁵.

1.2. Co to jsou muskuloskeletální poruchy související s prací?

Většina muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací jsou kumulativní poruchy vyvolané například opakovaným vystavením zátěži vysoké intenzity po delší dobu. Muskuloskeletální poruchy související s prací však mohou být také akutní úrazy, jako jsou zlomeniny, k nimž dojde při nehodě. Tyto poruchy postihují hlavně záda, krk, ramena a horní končetiny, ale poškozeny mohou být

i dolní končetiny. Některé muskuloskeletální poruchy související s prací, např. syndrom karpálního tunelu v zápěstí, jsou specifické pro své dobře definované příznaky a symptomy. Jiné jsou nespecifikovatelné, protože u nich dochází pouze k bolesti nebo nepříjemným pocitům bez jakýchkoliv známek konkrétní poruchy⁷.

Proč muskuloskeletální poruchy související s prací představují problém?⁴

- Muskuloskeletální poruchy související s prací jsou důvodem ke znepokojení nejen kvůli svým dopadům na zdraví jednotlivých pracovníků, ale také kvůli svému dopadu na podniky a ekonomiku jednotlivých zemí.
- Muskuloskeletální poruchy související s prací jsou jednou z nejčastějších příčin zdravotního postižení a pracovní neschopnosti a jsou nejčastěji uznávanou nemocí z povolání v zemích zahrnujících mj. Francii, Itálii, Lotyšsko a Španělsko.
- Pracovníci s muskuloskeletálními poruchami obvykle častěji chybí v práci.

Mezi typy muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací, které pracovníci zažívají, patří následující poruchy.

Nejběžnějšími stavy jsou
bolest zad a bolest krku.

Problémy s klouby mohou být způsobeny opotřebením nebo onemocněním nebo mohou být důsledkem pracovních úrazů.

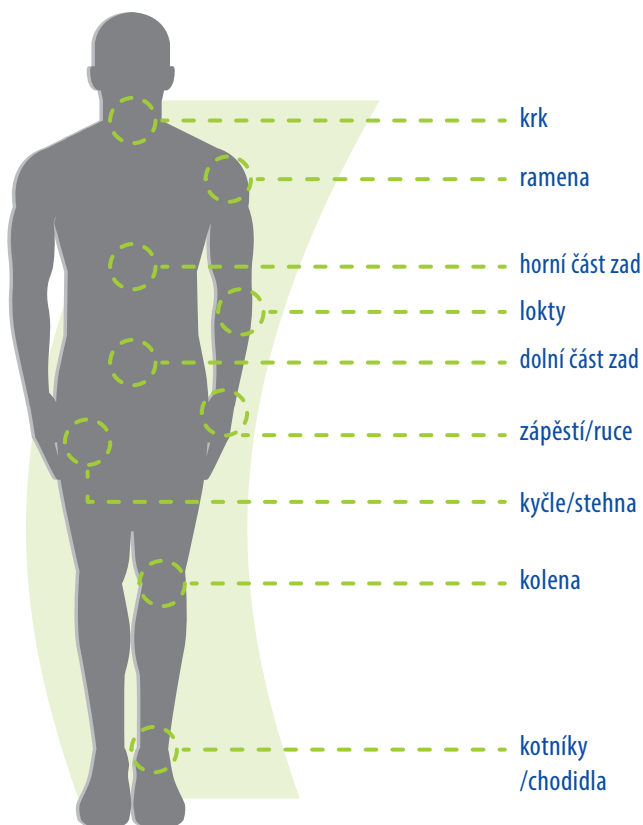

Úrazy svalů mohou být způsobeny namáhavými nebo opakovanými činnostmi.

Problémy s kostmi vyplývají obvykle z pracovního úrazu, jako je tomu v případě zlomeniny.

Schéma těla znázorňující jeho části, které jsou zpravidla postiženy muskuloskeletálními poruchami souvisejícími s prací

Zdroj: EU-OSHA.⁸

Muskuloskeletální poruchy související s prací spočívají v poškození tělesných struktur, jako jsou svaly, klouby, šlachy, vazy, nervy, kosti a lokalizovaný systém krevního oběhu, které je způsobeno nebo zhoršeno zejména prací a dopady prostředí, v němž je práce vykonávána.⁶

Pracovníci s muskuloskeletálními poruchami pravděpodobně zjistí, že jejich každodenní činnosti jsou ovlivňovány nejen samotnou muskuloskeletální poruchou, ale také souvisejícími zdravotními problémy. Vedle toho, že mají bolesti, mohou lidé s muskuloskeletálními poruchami trpět úzkostmi, problémy se spánkem a celkovou únavou. Dlouhodobě nemusí být schopni pokračovat ve stávajícím nebo podobném zaměstnání.

různé skupiny faktorů, včetně fyzických a biomechanických, organizačních a psychosociálních a individuálních faktorů. Mohou působit nezávisle nebo v kombinaci.⁹ Psychosociální rizika a stres spojený s prací mohou hrát roli i v tom, že se z akutní bolesti stane bolest chronická.¹⁰ Při posuzování muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací by mělo být zohledněno, zda je člověk vystaven kombinaci rizikových faktorů.

K muskuloskeletálním poruchám souvisejícím s prací mohou přispívat

Faktory, které mohou přispívat k rozvoji muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací

Typ faktoru	Příklady
Fyzický	• zvedání, nošení, tlačení či tahání nebo používání náradí • opakující se nebo intenzivní pohyby • dlouhodobá fyzická námaha • nevhodné a statické polohy (např. dlouhé sezení nebo stání, klečení, držení rukou nad úrovní ramen) • vibrace působící na ruce a paže nebo na celé tělo • chlad nebo nadměrné teplo • vysoké hladiny hluku způsobující napětí v těle • nevhodné rozvržení pracovního místa a uspořádání pracoviště
Organizační a psychosociální	• náročná práce, velká pracovní zátěž • dlouhá pracovní doba • nedostatek přestávek nebo příležitosti ke změně pracovních poloh • nedostatečná kontrola nad úkoly a pracovní zátěží • nejasné/protichůdné úlohy • opakující se, monotónní práce v rychlém tempu • nedostatečná podpora ze strany kolegů a/nebo nadřízeného
Individuální	• předchozí zdravotní anamnéza • fyzické schopnosti • věk • obezita/nadváha • kouření

1.3. Proč má prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací nejvyšší prioritu?

Prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací s cílem zlepšit zdraví a pohodu pracovníků je od roku 2002 v každé strategii EU týkající se BOZP stanovena jako priorita. Evropská komise nedávno zdůraznila, že muskuloskeletální poruchy jsou stále „jedno z nejzávažnějších a nejrozšířenějších onemocnění z povolání“. Jejich potenciál přinutit v průběhu života miliony pracovníků v EU, aby přestali pracovat, je „velkou finanční zátěží pro jednotlivce, podniky a společnost obecně“.¹¹ Investice do prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací zlepší zdraví pracovníků a jejich kariérní vyhlídky, zvýší konkurenceschopnost podniků a prospěje vnitrostátním systémům zdravotní péče.

Navzdory právním předpisům týkajícím se prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací – a úsilí evropských a vnitrostátních orgánů a podniků – se tyto poruchy v posledních letech staly jen o něco méně běžnými.¹³ To vyvolává otázku, kde jsou mezery ve stávajících přístupech k prevenci a hodnocení rizik.

Nová zpráva agentury EU-OSHA se zabývá touto otázkou v tom smyslu, že analyzuje vlivy faktorů zahrnujících digitalizaci a nové technologie, nedostatek odpovídající organizace práce a/ nebo uspořádání práce, měnící se demografii pracovních sil a dopad psychosociálních rizikových faktorů.¹⁴ Tyto vznikající problémy přinášejí nové rizikové faktory a zasahují do opatření k prevenci muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací. Strategický rámec pro ochranu zdraví a bezpečnost při práci na období 2014–2020 zdůrazňuje význam úsilí zabývat se vznikajícími riziky.¹⁵

Prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací je navíc prioritou nejen v oblasti BOZP, ale i v mnoha dalších oblastech politiky. Stále větší počet lidí žije s chronickými muskuloskeletálními poruchami, neboť evropská populace stárne. Účinná spolupráce mezi zúčastněnými stranami spadajícími pod různé oblasti politik – vzdělávání, veřejné zdraví, průmyslová politika a politika rovnosti – v oblasti podpory muskuloskeletálního zdraví pracovníků by mohla pomoci dosáhnout cílů inteligentního, udržitelného a inkluzivního růstu v Evropě.

Dopad muskuloskeletálních poruch na podnikání¹²

Nepřítomnost v práci

Nepřítomnost v práci způsobená muskuloskeletálními poruchami představuje v členských státech EU vysoký podíl zameškaných pracovních dnů. V roce 2015 více než polovina (53 %) pracovníků s muskuloskeletálními poruchami (včetně osob s jinými zdravotními problémy) uvedla, že v předchozím roce nebyli přítomni v práci, což je podstatně větší poměrná část než podíl pracovníků bez zdravotních problémů (32 %). U pracovníků s muskuloskeletálními poruchami je v průměru rovněž vyšší pravděpodobnost, že budou v práci nepřítomni delší dobu.

Prezentismus

Pociťování bolesti při práci v důsledku muskuloskeletálních poruch pravděpodobně

ovlivňuje výkon a produktivitu. V roce 2015 pracovali pracovníci s muskuloskeletálními poruchami (včetně osob s jinými zdravotními problémy) i při nemoci mnohem častěji než pracovníci bez zdravotních problémů – 29 % ve srovnání s 9 %.

Předčasný nebo nucený odchod do důchodu

Pracovníci s muskuloskeletálními poruchami bývají s větší pravděpodobností než pracovníci bez těchto poruch přesvědčeni o tom, že ve věku 60 let nebudou schopni vykonávat stejnou práci. Přesněji řečeno, jedna třetina pracovníků s muskuloskeletálními poruchami (včetně pracovníků s jinými zdravotními problémy) si myslí, že nebude schopna vykonávat svou práci až do věku 60 let.

Případová studie

Program TMS Pros – Francie

Program, který byl vytvořen v roce 2014, poskytuje podnikům pomoc při prevenci muskuloskeletálních poruch, přizpůsobenou jejich potřebám. Podniky s méně než 50 zaměstnanci mohou požádat o spolufinancování ve výši 70 % za účelem výškolení interního projektového manažera pro prevenci muskuloskeletálních poruch a/nebo za účelem zadání studie či akčního plánu týkajícího se muskuloskeletálních poruch a o spolufinancování ve výši 50 % při nákupu zařízení k realizaci plánu.

Do konce roku 2017 se do programu zapojilo přibližně 7 000 z 8 000 cílových podniků. Celkem 1 600 z nich dosáhlo závěrečné fáze hodnocení, což prokazuje dostatečnou schopnost řídit vlastní program prevence muskuloskeletálních poruch.

Kromě podpory ze strany sítě regionálních kanceláří s odbornými znalostmi v oblasti prevence muskuloskeletálních poruch přispěly k úspěchu iniciativy i tyto skutečnosti:

- jasný přístup krok za krokem,
- řízení procesu prostřednictvím internetových stránek,
- přizpůsobená podpora,
- finanční podpora.

Celkem 110 společností se zúčastnilo soutěže Trophées TMS Pros 2018 a sedmi z nich byly uděleny ceny.¹⁶

V předchozím ročníku (2016)¹⁷ dostaly cenu pro společnosti s méně než 50 zaměstnanci dětské jesle Stenger Bachmann. Cílem jejich projektu bylo snížit nepřítomnost v práci v souvislosti s muskuloskeletálními poruchami, zlepšit pracovní prostředí tím, že budou upraveny pracovní prostory, snížit přímé náklady související s muskuloskeletálními poruchami a předcházet muskuloskeletálním poruchám mezi pracovníky od samého zárodku.

Více informací o programu TMS Pros je k dispozici ve francouzštině na adrese <https://tmspros.fr>

2. Prevence a řízení muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací

2.1. Spolupráce v oblasti prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací

Kampaň Zdravé pracoviště na období 2020–2022 nejen zvýší povědomí o muskuloskeletálních poruchách souvisejících s prací a jejich negativním dopadu na jednotlivce, podniky a společnost, ale také podpoří zaměstnavatele a zaměstnance, kteří spolupracují na prevenci těchto poruch na pracovišti.

Spolupráce mezi zaměstnavateli, vedoucími pracovníky a zaměstnanci vytváří společný pohled na tuto problematiku a vede k trvalým zlepšením. Zapojení pracovníků může přinést otevřenější dialog o zdravotních problémech, včetně muskuloskeletálních poruch, a může zajistit, aby byla přijata účinná preventivní opatření¹⁸.

Diskuse o muskuloskeletálních poruchách na pracovišti

Muskuloskeletální poruchy jsou pro některé osoby velmi osobním problémem, o němž zřídka diskutují. Vyhybání se této problematice však může vést k muskuloskeletálním poruchám, které se obtížně zvládají nebo jsou chronické, a v konečném důsledku mohou poškodit pracovní život dané osoby.

Proto je důležité vybízet pracovníky k tomu, aby o muskuloskeletálních poruchách hovořili na pracovišti otevřeně a co nejdříve. Pokud pracovníkům nevedí hovořit o svém fyzickém zdraví, s větší pravděpodobností se o sebe starají a dostává se jim včasné podpory a léčby.¹⁹

K usnadnění skupinové diskuse na pracovišti nebo během odborné přípravy mohou být použity podněty agentury EU-OSHA k diskusím o muskuloskeletálních poruchách na pracovišti. Tento nástroj je pomůckou pro vedoucí pracovníky a zaměstnance, pokud jde o komunikaci o muskuloskeletálních poruchách.²⁰

„Zaměstnavatel přijme opatření nezbytná pro bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců, včetně opatření pro prevenci pracovních rizik, pro informování a školení, a také pro přípravu nezbytné organizace a prostředků.“

Článek 6 rámcové směrnice o BOZP²¹

2.2. Právní předpisy o muskuloskeletálních poruchách souvisejících s prací

Rizika muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací spadají do oblasti působnosti rámcové směrnice o BOZP, jejímž cílem je chránit pracovníky před riziky spojenými s prací obecně a stanovit odpovědnost zaměstnavatele za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti. Některá rizika související s muskuloskeletálními poruchami řeší samostatné směrnice, zejména směrnice o ruční manipulaci s břemeny,

směrnice o zobrazovacích jednotkách a směrnice o vibracích. Směrnice o používání pracovního zařízení se zabývá polohami, které zaměstnanci při používání pracovního zařízení zaujímají, a jasně stanoví, že zaměstnavatelé musí zohledňovat ergonomické zásady, aby splnili minimální požadavky v oblasti BOZP.

Některé klíčové směrnice EU

směrnice 89/391/EHS (rámcová směrnice o BOZP)

ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci – „rámcová směrnice“

směrnice 90/269/EHS – směrnice o ruční manipulaci s břemeny

ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro ruční manipulaci s břemeny spojenou s rizikem, zejména poškození páteře, pro zaměstnance

směrnice 2002/44/ES – směrnice o vibracích

ze dne 25. června 2002 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (vibracemi)

směrnice 90/270/EHS – směrnice o zobrazovacích jednotkách

ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro práci se zobrazovacími jednotkami

směrnice 2009/104/ES – směrnice o používání pracovního zařízení

ze dne 16. září 2009 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání pracovního zařízení zaměstnanci při práci

směrnice 2006/42/ES – směrnice o strojních zařízeních

ze dne 17. května 2006 o oběhu strojních zařízení na volném trhu a o ochraně pracovníků a spotřebitelů, kteří taková strojní zařízení používají

V platnosti jsou i směrnice a nařízení týkající se požadavků na pracoviště, osobních ochranných prostředků a úpravy pracovní doby.

Více informací naleznete na adrese <https://osha.europa.eu/cs/safety-and-health-legislation>

2.3. Řešení muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací

Muskuloskeletálním poruchám lze **předcházet** a lze je **řídít** stejně jako kterýkoli jiný problém v oblasti BOZP. Lze je řešit integrovaným přístupem řízení – na základě zásad rámcové směrnice o BOZP – a podporou kultury prevence, do níž jsou zapojeni zaměstnavatelé i zaměstnanci.²² Jak vyjasňují právní předpisy na úrovni EU a členských států, zásadním předpokladem úspěšné prevence je hodnocení rizik na pracovišti.

U většiny organizací, zejména u mikropodniků a malých podniků, je užitečné rozčlenit proces hodnocení rizik na pracovišti do jednotlivých kroků. Součástí hodnocení rizik muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací by měla být:

1. Příprava:

- Rozhodnutí o tom, kdo povede proces a jak a kdy budou pracovníci a/nebo jejich zástupci konzultováni a informováni.
- Přezkum dostupných zdrojů, například informací o muskuloskeletálních poruchách souvisejících s prací, které jsou v podniku již k dispozici (zdravotnická dokumentace o úrazech a nemocech, stížnosti, nepřítomnost v práci).
- Vypracování plánu a přidělení zdrojů.

2. Hodnocení rizik na pracovišti:

- Určení rizikových faktorů muskuloskeletálních poruch na pracovišti (fyzické, organizační, psychosociální a individuální) (viz tabulka 8).

- Vypracování akčního plánu s výčtem kroků, které je třeba učinit v pořadí podle priority, aby se předcházelo muskuloskeletálním poruchám souvisejícím s prací nebo aby byly minimalizovány, a upřesnění, kým, jak a kdy by měly být jednotlivé kroky uskutečňovány. Opatření by měla vycházet z obecných zásad prevence (viz níže).

3. Provádění a sledování dohodnutých preventivních a ochranných opatření.

4. Pravidelná revize a aktualizace hodnocení rizik.

Nejvyšší prioritu by měla mít preventivní opatření určená k odstranění rizik muskuloskeletálních poruch prostřednictvím konstrukčních řešení, jako jsou změny uspořádání pracoviště nebo konstrukce pracovního zařízení a uspořádání procesů. Pokud muskuloskeletální poruchu nelze zcela eliminovat, stanoví právní předpisy zvláštní hierarchii preventivních opatření, která jsou zaměstnavatelé ze zákona povinni dodržovat.²³

Cílem kampaně je zvýšit povědomí o opatřeních a iniciativách, které využívají participativní přístupy (tj. zapojení pracovníků do prevence a řízení muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací) a podporují dobré muskuloskeletální zdraví při práci (např. prostřednictvím činností na podporu zdraví na úrovni pracoviště).

Obecné zásady prevence a příklady opatření²⁴ k prevenci muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací

- Vyhýbání se rizikům:
 - automatizace zdvihacích a přepravních operací,
 - odstranění rizik pomocí konstrukčních řešení („ergonomická konstrukce“), uspořádání pracoviště, konstrukce pracovního zařízení a uspořádání procesů,
 - plánování práce, aby se zamezilo opakující se práci, dlouhotrvající práci v nepřírozených polohách nebo dlouhých statických sedavých polohách.
- Boj proti rizikům u jejich zdroje:
 - snížení výšky, do které je nutné břemena zvedat,
 - řešení organizačních otázek (např. práce ve dvojicích, obměňující se pracovní vzorce).
- Přizpůsobení práce jednotlivci:
 - uspořádání pracoviště, které bude pracovníkům poskytovat dostatečný prostor pro volbu vhodných pracovních poloh,
 - výběr nastavitelných židlí a stolů (např. stoly ke stání, které umožňují pracovníkům střídát sezení a stání),
 - umožnění změny způsobu, jakým jsou pracovní úkoly vykonávány,
 - umožnění přestávek.
- Přizpůsobení technickému pokroku:
 - udržování aktuálního povědomí o nových asistenčních zařízeních a ergonomičtějších zařízeních, nástrojích a vybavení,
 - průběžné informování pracovníků o technologiích s cílem udržovat jejich schopnosti a sebedůvěru.
- Nahrazení rizikového postupu bezpečným nebo méně rizikovým postupem:
 - nahrazení ruční manipulace s (těžkými) břemeny mechanickou manipulací.
- Vypracování soudržné politiky prevence, která zahrnuje technologie, organizaci práce, pracovní podmínky, sociální vztahy a pracovní prostředí.
- V první řadě zavedení kolektivních opatření:
 - upřednostnění úchytů pro dobré držení před protiskluzovými rukavicemi, menších břemen před zvedacími postroji (lumbální podpěrou) nebo zápeštními ortézami a menších úkolů, které vyžadují, aby si pracovníci dřepili nebo klečeli, před chrániči kolen.
- Zajištění kvalitní odborné přípravy a instruktáže pro pracovníky:
 - poskytování praktického školení o správném používání pracovního zařízení (zvedací zařízení, židle, nábytek), o ergonomické organizaci práce a pracoviště a o bezpečných pracovních polohách (sezení, stání).

Vzhledem k tomu, že muskuloskeletální poruchy související s prací jsou způsobovány více faktory, je nejlepším způsobem jejich řešení kombinovaný přístup. Pokud například společnost potřebuje snížit výskyt muskuloskeletálních poruch souvisejících se sedavým zaměstnáním, je pravděpodobné, že tato činnost bude zahrnovat opatření zaměřená na 1) pracoviště (např. ergonomický nábytek), 2) organizaci práce (např. obměna úkolů střídající práci při sezení a stání), 3) psychosociální faktory (např. podpora pracovní autonomie) a 4) pracovníky (např. poskytování školení o vhodných pracovních polohách). Tyto typy opatření budou mít na muskuloskeletální zdraví pracovníků větší dopad než ty, které řeší pouze jeden rizikový faktor.

©iStockphoto / Jacob Ammentorp Lund

Sezení na pracovišti – praktická řešení

Mnoho dnešních pracovních míst se vyznačuje fyzickou nečinností a dlouhou dobou nepřetržitého sezení²⁵, což zvyšuje riziko muskuloskeletálních poruch a dalších zdravotních problémů, jako je cukrovka a obezita.²⁶

Vhodné uspořádání pracoviště podporující pohybovou aktivitu a časté střídání poloh je nutné k tomu, aby se předcházelo napětí spojenému se sedavou prací. Je důležité zvýšit povědomí o:

- přínosech střídavého sezení a stání,
- potřebě přestávek,

- hodnotě začlenění určité formy pohybové aktivity a cvičení podporujících flexibilitu nebo posilovacích cvičení do pracovního dne,
- pozitivních dopadech organizace práce s ohledem na tyto body.

Zaměstnavatelé a pracovníci by si rovněž měli být vědomi toho, že je velmi důležité zůstat fyzicky aktivními i v případech, že člověk trpí muskuloskeletálními bolestmi.

Případová studie

Rehabilitace s důrazem na práci v kadeřnických službách

Ve Finsku kurzy zdravotní rehabilitace zaměřené na práci údajně pomohly kadeřníkům s chronickými bolestmi krku a ramen nebo bolestmi zad. Kurzy byly součástí kombinovaného přístupu, který zahrnoval lékařskou podporu a fyzioterapii. Zaměřily se na změny:

- pracovních technik,
- subjektivní pohody,
- fyzických a svalových možností,
- vnímané přeneschopnosti,
- uspořádání pracovišť / konstrukce nástrojů.

Kadeřníci, kteří se kurzů zúčastnili, uváděli zmírnění fyzického a duševního napětí, bolestí krku a ramen a bolestí zad a omezení návštěv u lékaře v důsledku muskuloskeletálních poruch po rehabilitaci. Uvedli, že používání nových pracovních technik, časté sezení na židli, přestávky a více příležitostí k odpočinku během pracovního dne byly přínosné.

Zdroj: ergoHair²⁸.

Aby zaměstnavatelé a jejich zaměstnanci mohli vykonávat účinné hodnocení rizik a rizikům předcházet, musí být dobře informováni a vyškoleni. V rámci kampaně Zdravé pracoviště na období 2020–2022 vytvořila agentura EU-OSHA novou databázi praktických materiálů, včetně užitečných nástrojů, pokynů a příkladů osvědčených postupů. Šířením informací o nástrojích a pokynech se agentura EU-OSHA zaměřuje na podporu hodnocení rizik v oblasti BOZP. Navštivte oddíl *Nástroje a zdroje* na

internetových stránkách kampaně (<https://healthy-workplaces.eu/cs/tools-and-publications>) a zjistíte si, co je k dispozici.

Další zdroje, například nástroj OiRA (on-line interaktivní hodnocení rizik)²⁷ mohou nabízet podporu mikropodnikům a malým podnikům a zástupcům pracovníků.

2.4. Včasné opatření a návrat do zaměstnání

Vysoký výskyt muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací dává najevo, jak je důležité přijímat opatření, která zabrání jejich vzniku nebo výskytu. Pokud se však u někoho muskuloskeletální porucha vyvine, přijetí jednoduchých opatření, jako je poskytnutí odborné pomoci a přizpůsobení pracovního prostředí při výskytu prvních příznaků, významně sníží pravděpodobnost, že pracovník bude dlouhodobě nepřítomen v práci.²⁹ Včasné opatření může předejít nepřítomnosti v práci, snižovat ji a vést ke skutečným úsporám ve vnitrostátních systémech zdravotní péče a sociálního zabezpečení.

Účinné řízení muskuloskeletálního problému vyžaduje koordinované úsilí: pracovník, služby zdravotní péče i zaměstnavatel by měli být odhodláni pomoci dané osobě vrátit se do práce nebo v ní setrvat.³⁰

Aby bylo včasné opatření na pracovišti úspěšné, musí být pracovníci vybízeni k tomu, aby o muskuloskeletálních poruchách hovořili se svým zaměstnavatelem. Dobrá komunikace je klíčem k určení potřeb jednotlivce, nalezení vhodných řešení a prevenci změny akutních muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací na poruchy chronické.³² Poté mohou být přijata opatření k nápravě příčiny a

případné úpravě pracovních úkolů. V případě onemocnění nesouvisejících s prací, jako je artritida, mohou jednoduchá opatření často umožnit, aby daná osoba pokračovala v práci, a zajistit, aby práce toto onemocnění nezhoršovala.³³

Je-li muskuloskeletální problém dlouhodobý nebo opakující se, bude nutná rehabilitace³⁴, přičemž pokud je zapotřebí pracovní neschopnost, měl by se návrat do práce³⁵ řídit pozorně.³⁶ Jak zjištění výzkumu, tak praktické zkušenosti ukazují, že opatření v oblasti BOZP na pracovišti mohou pomoci zajistit, aby byl návrat do práce úspěšný.³⁷

Tato kampaň poskytne důkazy a příklady, které ukáží, že včasné opatření a účinná rehabilitace po muskuloskeletálním problému jsou nejen možné, ale také úspěšné. Poskytne rovněž zdroje na podporu dobré komunikace o muskuloskeletálních problémech mezi pracovníky a jejich zaměstnavateli.³⁸ Kromě toho bude na podporu pracovníků a zaměstnavatelů prosazovat systematický a multidimenzionální přístup k včasnému opatření a návratu do práce zahrnující koordinaci mezi zdravotnickými a sociálními službami, službami zaměstnanosti, zdravotními pojišťovnami a dalšími příslušnými službami.

Ženy pracující v malé dánské mateřské škole si hodně stěžovaly na muskuloskeletální poruchy související s prací. Aby mateřská škola předešla ztrátě starších, zkušených pracovníků, přijala opatření, které zahrnovalo individuální doporučení ergoterapeuta, včasný přístup k fyzioterapii s nižšími náklady a ergonomická zlepšení práce zaměstnankyň. K výhodám tohoto opatření patřily udržitelnější pracovní podmínky, snížení výskytu muskuloskeletálních

poruch a udržení zkušeností na pracovišti. Mezi faktory úspěchu patřila podpora odborových svazů a externích odborníků a různorodost přijatých opatření. Jako problematická se ukázala snaha změnit vzorce chování zaměstnankyň. Přestože uvedená opatření jsou přizpůsobena mateřské škole, přístup lze uplatnit i v jiných podnicích.³¹

Případová studie

Včasná opatření ve zdravotní péči – Nemocnice Clínico San Carlos v Madridu

Organizace Fit for Work Coalition ve Španělsku nabízí příklad toho, čím mohou přispět programy včasných opatření³⁹:

Koalice od roku 2012 podporuje postupné rozšiřování klinik včasných opatření pro muskuloskeletální poruchy, které jsou hlavní příčinou dočasné pracovní neschopnosti. Ve Španělsku má dočasná pracovní neschopnost v důsledku muskuloskeletálních poruch za následek ztrátu téměř 21 milionů pracovních dní ročně, což znamená finanční ztrátu ve výši 1,7 miliardy EUR.

Včasná opatření pro tento stav je založeno na myšlence, že existuje „příležitost“ k tomu, aby se pacienti v pracovní neschopnosti v důsledku

muskuloskeletální poruchy mohli zotavit rychleji. Tato hypotéza byla testována řízeným opatřením pro více než 10 000 náhodně vybraných případů dočasné pracovní neschopnosti v důsledku muskuloskeletálních poruch v kontrolní skupině, které se dostalo standardní péče, a ve skupině, která získala zvláštní program péče zahrnující odborné klinické řízení, vzdělávání pacientů a podporu návratu do práce; ostatním případům se dostalo standardní péče.

Opatření dosáhlo průměrného 40procentního snížení počtu dnů pracovní neschopnosti, zatímco využívání zdrojů v oblasti zdravotní péče kleslo o 45 % a míra trvalé pracovní neschopnosti se snížila na polovinu.

2.5. Některé skupiny obzvláště ohrožených pracovníků

Všichni pracovníci musí být před riziky, která způsobují muskuloskeletální poruchy související s prací, chráněni stejným způsobem. Na úrovni EU byly zavedeny právní předpisy k prosazování rovnosti a zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro všechny.

Skupiny vystavené zvláštním rizikům mohou zahrnovat ženy,⁴¹ migrující pracovníky,⁴² starší pracovníky,⁴³ mladé pracovníky⁴⁴ a osoby, u nichž existuje riziko diskriminace na pracovišti, jako jsou pracovníci LGBTI (lesby, gayové, bisexuálové, transgender a intersexuální osoby),⁴⁵ osoby se zdravotním postižením nebo osoby z etnických či menšinových skupin nebo osoby, které jsou diskriminovány z důvodu barvy pleti nebo náboženského vyznání.

Některé z těchto skupin pracovníků mohou být muskuloskeletálními poruchami ohroženější z důvodu:

- nedostatku zkušeností nebo nedostatečné odborné přípravy,
- opakovaného nebo kumulativního vystavení rizikovým faktorům spojeným s vyšším výskytem muskuloskeletálních

poruch,⁴⁶ jako jsou opakované pohyby rukama nebo pažemi, vibrace, nošení nebo přemísťování těžkých břemen, vystavení vysokým teplotám, obtěžování nebo šikana či slovní urážky při práci a stres,⁴⁷

- odvětví, v nichž pracují, jako je stavebnictví, zemědělství, zdravotnictví a sociální péče a pohostinství,
- typu povolání, která budou pravděpodobně vykonávat, například typická dělnická nebo méně kvalifikovaná povolání (v nichž je vyšší výskyt muskuloskeletálních poruch), jako je obsluha strojů a zařízení, montéři a pracovníci v základních povoláních (např. uklízeči, pomocní pracovníci v zemědělství a rybářství, pomocní pracovníci v hornictví, stavebnictví, zpracovatelském průmyslu a dopravě).

Při posuzování rizik souvisejících s muskuloskeletálními poruchami a stanovování preventivních opatření je třeba brát v úvahu zvláštní potřeby a situaci těchto pracovníků. Pro podniky jsou k dispozici pokyny týkající se hodnocení rizik zohledňujícího různorodost, které budou během kampaně podporovány.⁴⁸

Údaje na úrovni EU a členských států ukazují, že u žen, starších pracovníků a pracovníků s nižší kvalifikací je větší pravděpodobnost, že budou trpět muskuloskeletální poruchou.⁴⁰

Případová studie

Iniciativa švédského inspektorátu práce – Inspekce zaměřené na rovnost žen a mužů

Švédský úřad pro pracovní prostředí provedl v roce 2012 během několika týdnů u příležitosti Mezinárodního dne žen 8. března řadu „**inspekci v oblasti rovnosti žen a mužů**“ zaměřených na prosazování rovnosti žen a mužů na pracovišti. Od té doby je genderové hledisko začleňováno do jeho inspekci systematicky. Inspektoři hovoří se zaměstnavateli o tom, jak dosáhnout rovnosti žen a mužů v pracovním prostředí. Například výzva zaměstnavateli, aby se zamyslel nad tím, proč z důvodu špatného zdravotního stavu chybí v práci častěji ženy než muži, by jej mohla inspirovat k řešení nerovnosti v jeho akčním plánu v oblasti BOZP.

Úřad natočil film, který se zabývá pracovním prostředím mužů a žen v továrně na zpracování ryb. Film ukazuje, jak jsou úkoly mužů, např. zvedání těžkých břemen a řízení vysokozdvizných vozíků, různorodé a jak se při jejich plnění pohybují po továrně. Ukazuje, jak ženy pracují nepřetržitě na výrobní lince a vykonávají opakující se práce v rychlém tempu a s malou obměnou. Pokud by práce byla organizována rovnoměrně, byli by zaměstnanci zdravější a podnik by byl ziskovější.

Film můžete zhlédnout zde:

<https://www.av.se/en/work-environment-work-and-inspections/work-with-the-work-environment/gender-equality-in-the-work-environment/#4>

2.6. Podpora dobrého muskuloskeletálního zdraví v raném věku

Ze zjištění výzkumu vyplývá, že školou povinné děti uvádějí muskuloskeletální bolesti již v raném věku. Tím je vznesen zásadní problém týkající se mladých pracovníků přicházejících na pracoviště s muskuloskeletálními problémy, které práce může ještě zhoršit.⁴⁹ Mladí lidé mají před sebou celou kariéru. Je proto důležité, aby si problém uvědomili co nejdříve, což je důvod, proč prevence a podpora dobré úrovně muskuloskeletálního zdraví musí začínat již ve škole.

V zájmu každého je, co nejdříve zvýšit povědomí o této problematice. Nové způsoby výuky a programy používané orgány

ochrany veřejného zdraví s cílem podpořit pohybovou aktivitu v rámci škol i mimo ně mají za cíl podporovat rozumnou úroveň muskuloskeletálního zdraví v budoucí generaci pracovníků. Tato kampaň je příležitostí podpořit podobné iniciativy a pomoci snížit rizika muskuloskeletálních poruch pro žáky a mladé lidi v odborném vzdělávání. Agentura EU-OSHA má v úmyslu úzce spolupracovat s oblastí veřejného zdraví a vzdělávání za účelem osvěty a šíření praktických návrhů.

Sezení ve škole

Někteří lidé zlomyslně tvrdí, že škola slouží méně k předávání znalostí a více k tomu, aby děti připravila na celoživotní sezení. V současné době má přibližně 33 % dětí a mladých lidí vadné držení těla. Poté, co odborníci vytvořili spojitost mezi nevhodnými židlemi, soustavným sezením a vadným držením těla, doporučili, aby školy přizpůsobily svůj nábytek výšce jednotlivých dětí. Mnoho škol se rovněž snaží předcházet tomu, aby se žáci hrbili, tím, že vybízejí ke vhodnému držení těla a k větší pohybové aktivitě.

Iniciativa Německé spolkové pracovní skupiny pro podporu vhodného držení těla a pohyb na základních školách („Das bewegte Klassenzimmer“, tj. „Třída v pohybu“) ukazuje, jak lze učení kombinovat s pohybem. Přístup je následující:

- sezení v pohybu: podpora dynamického sezení, poskytování různých zařízení k sezení a zlepšení ergonomické konstrukce zavedením stolních nástavců a ergonomických sedáků,
- učení v pohybu: úkoly jsou plánovány tak, aby jejich součástí byl pohyb (např. diktát v běhu a aritmetická gymnastika),
- přestávky v pohybu: ty jsou začleněny do školního rozvrhu. Činnosti zahrnující pohyb a relaxační přestávky se střídají a hřiště je rozděleno na herní a tiché zóny.

Více informací je k dispozici v němčině na adrese <https://www.baua.de/DE/Angebote/Publikationen/Praxis/A66.html> (s. 26–28)

3. Kampaň Zdravé pracoviště na období 2020–2022

3.1. O kampani

Cílem kampaně Zdravé pracoviště na období 2020–2022 je zvýšit povědomí o tom, že muskuloskeletální poruchy související s prací postihují všechna odvětví a pracovní místa, a ukázat, že jim lze **předcházet** a že je lze **řídít**. Usilujeme o to prostřednictvím následujících strategických cílů.

1. Zvyšovat povědomí o důležitosti a významu prevence muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací tím, že jsou poskytována fakta a čísla o expozici muskuloskeletálním poruchám a o jejich dopadu.
2. Prosazovat hodnocení rizik a proaktivní řízení muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací tím, že je poskytován přístup ke zdrojům o muskuloskeletálních poruchách, jako jsou nástroje, pokyny a audiovizuální materiály.
3. Ukázat, že muskuloskeletální poruchy jsou problémem pro každého na mnoha různých pracovištích v různých odvětvích a mohou být úspěšně řešeny mimo jiné poskytnutím příkladů osvědčených postupů.
4. Zlepšit znalost nových a vznikajících rizik a dalšího vývoje v souvislosti s muskuloskeletálními poruchami.
5. Zvyšovat povědomí o důležitosti opětovného začlenění a udržení pracovníků s chronickými muskuloskeletálními poruchami a o způsobu, jak toho lze dosáhnout.
6. Mobilizovat a stimulovat účinnou spolupráci mezi různými zúčastněnými stranami tím, že se spojí a usnadní výměnu informací, znalostí a osvědčených postupů.

Za účelem poskytování praktické podpory zaměstnavatelům vytvořila agentura EU-OSHA databázi zdrojů a případových studií o muskuloskeletálních poruchách. Pokud jde o budoucnost, díky své spolupráci s Evropskou sítí pro vzdělávání a odbornou přípravu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (ENETOSH) a s odvětvím školství doplníme informační soubor kampaně pro školy o užitečné zdroje informací.

Budeme úzce spolupracovat s naší sítí a partnery s cílem usnadnit výměnu zkušeností a osvědčených postupů v oblasti muskuloskeletálních poruch a také s cílem zajistit, aby se sdělení kampaně dostala k pracovníkům a zaměstnavatelům, zejména v mikropodnicích a malých podnicích. Agentura EU-OSHA bude v průběhu celé kampaně rovněž organizovat klíčové aktivity a akce, například soutěž Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště.

Kampaň uzavře summit Zdravé pracoviště, který umožňuje těm, kteří ke kampani přispěli, vyzdvihnout její úspěchy. Představuje rovněž příležitost zamyslet se nad poznatky, které z ní plynou.

Důležitá data

Zahájení kampaně

Říjen 2020

Evropské týdny bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Říjen 2020, 2021 a 2022

Akce zaměřená na sdílení správné praxe v rámci kampaně Zdravé pracoviště

Říjen 2021

Výsledky soutěže Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště

Duben 2022

Summit kampaně Zdravé pracoviště

Listopad 2022

3.2. Kdo se může kampaně zúčastnit?

Vybízíme všechny organizace a jednotlivce, aby se této kampaně zúčastnili, při šíření jejího sdělení se však zaměřujeme především na spolupráci s těmito skupinami zprostředkovatelů:

- kontaktní místa EU-OSHA a jejich sítě,
- sociální partneři (evropští i vnitrostátní),
- výbory pro kolektivní vyjednávání,
- tvůrci politik (evropští i vnitrostátní),
- velké podniky, odvětvové svazy a sdružení malých a středních podniků,
- evropské orgány a jejich sítě (Enterprise Europe Network),
- evropské nevládní organizace,
- odvětví vzdělávání a vzdělávací instituce (základní, střední, terciární a odborné),
- organizace mládeže,
- odborníci na BOZP a jejich sdružení,
- výzkumné společenství v oblasti BOZP,
- inspektoráty práce a jejich sdružení,
- sdělovací prostředky.

3.3. Jak se zapojit

Podpořte tuto kampaň tím, že:

- budete pořádát události a činnosti, například pracovní setkání a semináře, školicí kurzy, soutěže,
- budete šířit a zveřejňovat materiály kampaně,
- budete využívat a podporovat praktické nástroje a jiné zdroje pro muskuloskeletální poruchy na pracovišti,
- budete sdílet osvědčené postupy pro prevenci muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací,
- se zúčastníte soutěže Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště,
- se zapojíte do Evropského týdne bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- se stanete oficiálním partnerem kampaně (určeno celoevropským nebo mezinárodním organizacím) nebo národním partnerem kampaně (určeno organizacím působícím na vnitrostátní úrovni),
- se stanete mediálním partnerem agentury EU-OSHA (určeno národním nebo evropským sdělovacím prostředkům),
- zůstanete v kontaktu a budete se průběžně informovat o našich činnostech a událostech prostřednictvím internetových stránek kampaně (<https://healthy-workplaces.eu>) a našich příspěvků na sociálních médiích – najdete nás na [Facebooku](#), [Twitteru](#) and [LinkedIn](#).

Nechcete se k nám přidat jako oficiální partner kampaně?

Výměnou za šíření sdělení kampaně a jeho podporu praktickými způsoby mají naši partneři prospěch z rozšířeného profilu na internetových stránkách kampaně a z možnosti účastnit se akcí na výměnu osvědčených postupů a dalších příležitostí k navazování kontaktů.

Více informací naleznete na internetových stránkách kampaně (<https://healthy-workplaces.eu/cs/get-involved/become-campaign-partner>).

3.4. Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště

Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště oceňují udržitelné a inovativní přístupy k řízení BOZP. Při tom ukazují užitečnost pro podniky, které přijmou osvědčené postupy pro BOZP.

Své příspěvky mohou přihlásit všechny organizace z členských států, kandidátských zemí, potenciálních kandidátských zemí a zemí Evropského sdružení volného obchodu (ESVO).

Příspěvky by měly ukazovat:

- spolupráci zaměstnavatelů a pracovníků na řízení rizik, která představují muskuloskeletální poruchy na pracovišti, a měly by prosazovat kulturu prevence rizik,
- úspěšné uplatňování opatření,
- měřitelná zlepšení v oblasti prevence/ snížení rizik muskuloskeletálních poruch a BOZP obecně,

- udržitelnost opatření v čase,
- přenositelnost opatření do jiných organizací z různých odvětví a zemí.

Síť kontaktních míst agentury EU-OSHA shromažďuje přihlášky a nominuje národní vítěze do celoevropské soutěže. Soutěž Ceny za správnou praxi je zahájena při oficiálním zahájení kampaně v říjnu 2020. Vítězové jsou oznámeni v dubnu 2022 a slavnostní vyhlášení se rovněž koná ve druhém roce kampaně a má vyzdvihnout úspěchy účastníků.

3.5. Naše síť partnerů

Pro úspěch našich kampaní jsou zásadní naše partnerství s klíčovými zúčastněnými stranami. Spoléháme se na podporu celé řady partnerských sítí:

- **Národní kontaktní místa:** Síť kontaktních míst agentury EU-OSHA koordinuje všechny kampaně Zdravé pracoviště na vnitrostátní úrovni. Více informací o kontaktních místech naleznete na internetových stránkách kampaně (<https://healthy-workplaces.eu/cs/campaign-partners/national-focal-points>).
- **Evropští sociální partneři:** Sociální partneři představují zájmy pracovníků a zaměstnavatelů na evropské úrovni.
- **Oficiální partneři kampaně:** Jako partneři podporuje kampaň Zdravé pracoviště 100 celoevropských a mezinárodních podniků a organizací. Více informací o tom, jak se stát oficiálním partnerem kampaně, naleznete na internetových stránkách kampaně (<https://healthy-workplaces.eu/cs/get-involved/become-campaign-partner>).
- **Mediální partneři:** Agenturu EU-OSHA podporuje výhradní skupina novinářů a redaktorů v celé Evropě, kteří mají zájem o propagaci BOZP. Kampaň propagují hlavní evropské publikace v oblasti BOZP. Nabídka mediálního partnerství zase zvyšuje profil zveřejněných článků a umožňuje partnerům spojit se se sítěmi EU-OSHA a zúčastněnými subjekty z celé Evropy.
- **Enterprise Europe Network:** Tato síť podporuje malé a střední podniky z celé Evropy, aby využívaly obchodních příležitostí a nových trhů. Díky dlouhodobé spolupráci s agenturou EU-OSHA má Enterprise Europe Network síť ambasadorů pro BOZP na vnitrostátní úrovni ve více než dvaceti evropských zemích a má v plánu sehrát aktivní roli při propagaci kampaně Zdravé pracoviště.
- **Orgány EU a jejich sítě,** zejména představitelé předsednictví v Evropské radě.
- **Další instituce EU se zájmem o téma kampaně.**

3.6. Další informace a zdroje

Navštivte internetové stránky kampaně, kde najdete širokou škálu materiálů kampaně navržených tak, aby vám pomohly při její propagaci a podpoře. Patří mezi ně:

- průvodce kampaně a leták k soutěži Ceny za správnou praxi v rámci kampaně Zdravé pracoviště,
- prezentace ve formátu PowerPoint, plakáty a jiné materiály kampaně,
- sada nástrojů kampaně – rady, jak vést svou vlastní kampaň, a zdroje na vaši podporu,
- nejnovější filmy o Napovi týkající se muskuloskeletálních poruch a zdroje pro odbornou přípravu s Napem,
- průvodce mapováním rizik a těla,
- databáze pomůcek a nástrojů,

audiovizuální materiály, případové studie a další materiály osvědčených postupů na evropské a vnitrostátní úrovni,

- aktualizovaný oddíl OSHwiki věnovaný muskuloskeletálním poruchám se zvláštním zaměřením na nástroje a pomůcky,
- soubor informačních přehledů a infografik o tématech souvisejících s muskuloskeletálními poruchami,
- zdroj pro vedení skupinových diskusí nebo rozhovorů o muskuloskeletálních poruchách na pracovišti,
- on-line shrnutí seminářů.

Většina zdrojů kampaně je k dispozici ve 25 jazycích na adrese <https://healthy-workplaces.eu>

Odkazy a poznámky

- 1 Výsledky tohoto projektu jsou k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/themes/musculoskeletal-disorders/eu-osha-research-activity-work-related-musculoskeletal-disorders>
- 2 Eurostat, modul *ad hoc* „Pracovní úrazy a jiné zdravotní problémy související s prací“ v rámci Šetření pracovních sil (2013). Vezměte prosím na vědomí, že tyto údaje se týkají muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací.
- 3 EU-OSHA, *Work-related musculoskeletal disorders: Prevalence, costs and demographics in the EU*, 2019, s. 46. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/msds-facts-and-figures-overview-prevalence-costs-and-demographics-msds-europe/view> Upozorňujeme, že tyto údaje pocházejí z šestého průzkumu pracovních podmínek v Evropě (EWCS) a týkají se muskuloskeletálních poruch obecně, nikoli konkrétně muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací.
- 4 Tamtéž, s. 79–96.
- 5 Agentura EU-OSHA, „Shrnutí: Druhý evropský průzkum podniků na téma nových a vznikajících rizik (ESENER-2)“, 2015. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/esener-ii-summary-en.PDF>
- 6 EU-OSHA, Factsheet 71 – Úvod do problematiky onemocnění pohybového aparátu souvisejících s prací, 2007. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/tools-and-publications/publications/factsheets/71/view>
- 7 Tamtéž.
- 8 EU-OSHA, *Zdraví pracovníci, prosperující společnosti – praktický průvodce k zajištění dobrých pracovních podmínek*, 2018. K dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/cs/publications/healthy-workers-thriving-companies-practical-guide-wellbeing-work/view>
- 9 Viz poznámka 6.
- 10 Y. Roquelaure, *Musculoskeletal disorders and psychosocial factors at work*, European Trade Union Institute, 2018, s. 50. K dispozici na adrese <https://www.etui.org/Publications2/Reports/Musculoskeletal-disorders-and-psychosocial-factors-at-work>
- 11 Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Bezpečnější a zdravější práce pro všechny – Modernizace právních předpisů a politiky EU v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“, COM(2017) 12 final. K dispozici na adrese <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=16874&langId=en>
- 12 EU-OSHA, *Work-related musculoskeletal disorders: Prevalence, costs and demographics in the EU*, 2019, s. 91–96. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/msds-facts-and-figures-overview-prevalence-costs-and-demographics-msds-europe/view>
- 13 Tamtéž, s. 45.
- 14 Tento výzkumný průzkum literatury se zabývá otázkou, proč je i nadále vysoký výskyt muskuloskeletálních poruch souvisejících s prací navzdory celounijním politikám, prevenci a snižování rizik. EU-OSHA, *Exploratory literature review on MSDs* (pracovní název), ve zpracování, bude k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/themes/musculoskeletal-disorders/eu-osha-research-activity-work-related-musculoskeletal-disorders>
- 15 Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci EU pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014–2020, COM(2014) 332 final. K dispozici na adrese <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM:2014:332:FIN>
- 16 Další informace o soutěži Trophées TMS Pros 2018 a vítězných společnostech jsou

- k dispozici ve francouzštině na adrese <http://www.ucaplast.fr/wp-content/uploads/2018/11/Brochure-Troph%C3%A9es-TMS-PROS-2018.pdf>
- 17 Více informací o ceně Trophées TMS Pros 2016 je k dispozici ve francouzštině na adrese <https://tmspros.fr/TMSPROS/images/le-programme/BrochureTrophees.pdf>
- 18 EU-OSHA, *Účast zaměstnanců v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Praktický průvodce*, 2012 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/worker-participation-occupational-safety-and-health-practical-guide/view>); EU-OSHA, *Vůdčí řídicí schopnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – praktický průvodce*, 2012 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/management-leadership-occupational-safety-and-health-practical-guide/view>).
- 19 A. Woolf, Working with rheumatic and musculoskeletal diseases (RMDs), OSHwiki, [https://oshwiki.eu/wiki/Working_with_rheumatic_and_musculoskeletal_diseases_\(RMDs\)](https://oshwiki.eu/wiki/Working_with_rheumatic_and_musculoskeletal_diseases_(RMDs))
- 20 EU-OSHA, *Podněty k diskusím o muskuloskeletálních poruchách na pracovišti*, 2019. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/conversation-starters-workplace-discussions-about-musculoskeletal-disorders/view>.
- 21 Směrnice 89/391/EHS (rámcová směrnice o BOZP). K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/legislation/directives/the-osh-framework-directive/1>
- 22 G. Zwetsloot a N. Steijger, Towards an occupational safety and health culture, OSHwiki, https://oshwiki.eu/wiki/Towards_an_occupational_safety_and_health_culture
- 23 Viz poznámka 20.
- 24 Tato opatření (stejně jako ta, která jsou zmíněna v této příručce) jsou uvedena jako příklady. Většina z nich by mohla být považována za příklady „osvědčených postupů“, a proto nejsou nezbytně povinná nebo relevantní pro všechna pracoviště. Jejich význam bude záviset na specifitě každého pracoviště (a na výsledcích hodnocení rizik).
- 25 D. Commissaris a M. Douwes, Recommendations and interventions to decrease physical inactivity at work, OSHwiki, https://oshwiki.eu/wiki/Recommendations_and_interventions_to_decrease_physical_inactivity_at_work
- 26 National Institute for Occupational Safety and Health, Using Total Worker Health concepts to reduce the health risks from sedentary work, 2017. K dispozici na adrese <https://www.cdc.gov/niosh/docs/wp-solutions/2017-131/pdfs/2017-131.pdf?id=10.26616/NIOSH-PUB2017131>
- 27 Navštivte internetové stránky platformy OiRA, kde najdete informace o pomoci, která je k dispozici, na adrese <https://oiraproject.eu/>.
- 28 ergoHair, *Musculoskeletal health of hairdressers — Protection of occupational health and safety at workplace*, 2019, s. 31. K dispozici na adrese <http://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-MEDICAL-REFERENCE-DOCUMENT-2019-ENG.pdf>
- 29 Viz poznámka 19.
- 30 Business in the Community, *Musculoskeletal health in the workplace: A toolkit for employers*, 2017. K dispozici na adrese <https://www.bitc.org.uk/wp-content/uploads/2019/10/bitc-wellbeing-toolkit-musculoskeletal-mar2017.pdf>
- 31 Dánsko – na školku není nikdo příliš starý: jak omezit námahu a udržet si zaměstnance, 2016. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/denmark-never-too-old-kindergarten-reducing-strain-retain-employees/view>
- 32 Viz poznámka 19.
- 33 Tamtéž.
- 34 Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje rehabilitaci jako proces obnovení pacientových „optimálních fyzických, smyslových, intelektuálních, psychosociálních a sociálních funkčních úrovní“. WHO, *Rehabilitace*, 2016, <http://www.who.int/rehabilitation/en/>

- 35 Návrat do práce je koordinované úsilí, jehož cílem je zajistit, aby si pracovníci udrželi místo a neodcházel předčasně z trhu práce; zahrnuje všechny postupy a opatření, které mají chránit a podporovat zdraví a průčeschnost pracovníků a usnadňovat reintegraci pracovníků se sníženou pracovní schopností v důsledku úrazu nebo nemoci na pracovišti. EU-OSHA, *Rehabilitace a návrat do práce: evropské systémy a politiky*, 2016. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/rehabilitation-and-return-work-analysis-report-eu-and-member-states-policies-strategi-1/view>
- 36 Další informace o návratu do práce jsou k dispozici na adrese https://oshwiki.eu/wiki/Return_to_work_strategies_to_prevent_disability_from_musculoskeletal_disorders a https://oshwiki.eu/wiki/Rehabilitation_and_return-to-work_polices_and_systems_in_European_Countries
- 37 E.-P. Takala a K.-P. Martimo, Return to work strategies to prevent disability from musculoskeletal disorders, OSHwiki, https://oshwiki.eu/wiki/Return_to_work_strategies_to_prevent_disability_from_musculoskeletal_disorders
- 38 EU-OSHA, Podněty k diskusím o muskuloskeletálních poruchách na pracovišti. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/conversation-starters-workplace-discussions-about-musculoskeletal-disorders/view>
- 39 Luis Rodriguez-Rodriguez, Lydia Abasolo, Leticia Leon, Juan A. Jover, 'Early intervention for musculoskeletal disorders among the working population', OSH-wiki, https://oshwiki.eu/wiki/Early_intervention_for_musculoskeletal_disorders_among_the_working_population
- 40 EU-OSHA, *Work-related musculoskeletal disorders: Prevalence, costs and demographics in the EU*, 2019, s. 60, 63 a 67. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/msds-facts-and-figures-overview-prevalence-costs-and-demographics-msds-europe/view>
- 41 Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci EU pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014–2020, COM(2014) 332 final (k dispozici na adrese <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM:2014:332:FIN>); M. Sverke, H. Falkenberg, G. Kecklund, L. Magnusson Hanson a P. Lindfors, *Women and men and their working conditions: The importance of organizational and psychosocial factors for work-related and health-related outcomes*, Arbetsmiljöverket, 2017 (k dispozici na adrese https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/kunskapssammanstallningar/women_and_men_and_their_working_conditions.pdf); EU-OSHA, *Work-related musculoskeletal disorders: Prevalence, costs and demographics in the EU*, 2019, s. 60–65 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/msds-facts-and-figures-overview-prevalence-costs-and-demographics-msds-europe/view>)
- 42 EU-OSHA, *Literature study on migrant workers*, 2007 (k dispozici na adrese https://osha.europa.eu/cs/publications/literature_reviews/migrant_workers/view); Evropský parlament, Occupational health and safety risks for the most vulnerable workers, 2011 (k dispozici na adrese [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/cs/document.html?reference=IPOL-EMPL_ET\(2011\)464436](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/cs/document.html?reference=IPOL-EMPL_ET(2011)464436)).
- 43 EU-OSHA, *Work-related musculoskeletal disorders: Prevalence, costs and demographics in the EU*, 2019, s. 62–66. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/msds-facts-and-figures-overview-prevalence-costs-and-demographics-msds-europe/view>
- 44 EU-OSHA, *OSH in figures: Young workers — Facts and figures*, 2007 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/report-osh-figures-young-workers-facts-and-figures/view>); EU-OSHA, *OSH in figures: Work-related musculoskeletal disorders in the EU — Facts and figures*, 2010 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/osh-figures-work-related-musculoskeletal-disorders-eu-facts-and-figures/view>)
- 45 Ve vědeckých terénních studiích, řízených experimentech, akademických časopisech, soudních věcech, státních a místních administrativních stížnostech, stížnostech komunitním organizacím a v novinách, knihách a dalších médiích je

zdokumentována rozšířená a soustavná diskriminace osob LGBTI v zaměstnání. Například viz B. Sears a C. Mallory, *Employment discrimination of LGBT people: Existence and impact*, v C. M. Duffy, *Sexual orientation discrimination in the workplace*, 2014 (k dispozici na adrese <https://escholarship.org/content/qt9qs0n354/qt9qs0n354.pdf>); Center for American Progress, *Gay and transgender people face high rates of workplace discrimination and harassment*, 2011, <https://www.americanprogress.org/issues/lgbt/news/2011/06/02/9872/gay-and-transgender-people-face-high-rates-of-workplace-discrimination-and-harassment/>; J. M. Grant, L. A. Mottet a J. Tanis, *Injustice at every turn: A report of the National Transgender Discrimination Survey*, 2011 (k dispozici na adrese https://static1.squarespace.com/static/566c7f0c2399a3bdabb57553/t/566cbf2c57eb8de92a5392e6/1449967404768/ntds_full.pdf); E. Ozeren, *Sexual orientation discrimination in the workplace: A systematic review of the literature*, *Procedia: Social and Behavioural Sciences*, 109, 2014, s. 1203–1215 (k dispozici na adrese <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281305252X>); Y.Y.W. Chan, *A study of occupational health: Disclosing homosexuality in the workplace*, 2016 (k dispozici na adrese http://commons.in.edu.hk/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=socsci_fyp); Evropská banka pro obnovu a rozvoj, *Sexual orientation and earnings: New evidence from the UK*, 2016 (k dispozici na adrese https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3119665); C. Bjorkenstam a kol., *Is work disability more common among same-sex than different-sex married people?*, *Epidemiology* (Sunnyvale), 6, 2016, s. 242 (k dispozici na adrese <https://www.omicsonline.org/open-access/is-work-disability-more-common-among-samesex-than-differentsex-marriedpeople-2161-1165-1000242.php?aid=75240>).

46 EU-OSHA, *Work-related musculoskeletal disorders: Prevalence, costs and demographics in the EU*, 2019, s. 116–118. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/msds-facts-and-figures-overview-prevalence-costs-and-demographics-msds-europe/view>

47 Vztahem mezi psychosociálními riziky a muskuloskeletálními poruchami se zabývalo

několik akademických pracovníků. Viz například Y. Roquelaure, *Musculoskeletal disorders and psychosocial factors at work*, 2018 (k dispozici na adrese <https://www.etui.org/Publications2/Reports/Musculoskeletal-disorders-and-psychosocial-factors-at-work>) nebo A. Ropponen a kol., *Physical work load and psychological stress of daily activities as predictors of disability pension due to musculoskeletal disorders*, *Scandinavian Journal of Public Health*, 42, 2014, s. 370–376 (k dispozici na adrese <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24608095>)

48 Mezi zdroje pro hodnocení rizik zohledňující rovnost žen a mužů patří dokument agentury EU-OSHA, *Factsheet 43 – Including gender issues in risk assessment*, 2003 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/tools-and-publications/publications/factsheets/43>); EU-OSHA, *Ženy a stárnoucí pracovní síla: důsledky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci*, 2016 (k dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/cs/publications/women-and-ageing-workforce-implications-occupational-safety-and-health-research-revie-1/view>); Swedish Work Environment Authority, „How to improve the work environment for both women and men“, 2019 (k dispozici na adrese <https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyrer/english/how-can-the-work-environment-be-better-for-both-women-and-men-broschyr-adi-690eng.pdf>); Pracovní skupina Výboru vrchních inspektorů práce pro nová a vznikající rizika (EMEX), *Principles for labour inspectors with regard to diversity-sensitive risk assessment, particularly as regards age, gender, and other demographic characteristics*, 2018 (k dispozici na adrese <https://www.ispettorato.gov.it/it-it/Attivita/Documents/Attivita-internazionale/Principles-for-about-inspectors-on-diversity-sensitive-RA.pdf>).

49 EU-OSHA, *The ageing workforce: Implications for occupational safety and health — A research review*, 2016, s. 38. K dispozici na adrese https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/The_ageing_workforce_implications_for_OSH.pdf

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) přispívá k cíli učinit z Evropy bezpečnější, zdravější a produktivnější místo pro práci. Agentura, kterou zřídila v roce 1994 Evropská unie a která má sídlo ve španělském Bilbao, provádí výzkum, vývoj a distribuci spolehlivých, vyvážených a nestranných informací v oblasti BOZP a spolupracuje s organizacemi v celé Evropě na zlepšování pracovních podmínek.

Agentura EU-OSHA rovněž za podpory orgánů EU a evropských sociálních partnerů pořádá **kampaně Zdravé pracoviště**, které na vnitrostátní úrovni koordinuje síť jejích kontaktních míst. Kampaň na období 2020–2022, nazvaná Zdravé pracoviště si posvítí na fyzickou zátěž, má za cíl zvýšit povědomí o muskuloskeletálních poruchách souvisejících s prací a o nutnosti je řídit a prosazovat kulturu prevence rizik.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

C/Santiago de Compostela 12

48003 Bilbao, ŠPANĚLSKO

Email: information@osha.europa.eu

www.healthy-workplaces.eu

Úřad pro publikace
Evropské unie